

турбуються про дитину у власних реакціях на годування, відлучення від грудей та заспокійливу поведінку виражають свої цінності та установки у відношенні тілесних функцій, самостимуляції і того, що вони вважають прийнятним рівнем близькості та опіки. Саме за цими реакціями діти дізнаються, вважають їх поганими чи добрими, повинні вони хвилюватись і відчувати провину, і коли вони можуть заспокоїтись і відчути себе у безпеці [189].

Отже, щодо соціально-психологічних детермінант тривожності, то більшість психологів дотримуються думки, що тривожність передається дитині від напруженої, тривожної матері або виникає внаслідок невпевненості дитини у батьківській любові і підтримці.

Один зі шляхів подолання тривожності – це психотерапія. Підкреслюється, що оскільки тривожність виникла у процесі міжособистісного спілкування, то і перетворена вона може бути у процесі правильно організованого психотерапевтичного спілкування. К. Хорні робить наголос на зміст спілкування – усвідомлення пацієнтом під керівництвом психотерапевта тривожності і невротичних конфліктів, хибності ідеалізованого Я і спільній розробці стратегій справжнього вирішення внутрішніх конфліктів.

Е.Фром підкреслював, що основним джерелом тривожності, внутрішнього хвилювання є переживання відчуження, пов'язаного з уявленням людини про себе як про окрему особистість і яка відчуває у зв'язку з цим свою безпомічність перед силами природи і суспільства [3, 118].

З метою дослідження рівня тривожності студентів (віком 18 – 19 років, спеціальності “Практична психологія”) було проведено дві методики: тест Спілберга – Ханіна на визначення особистісної та ситуативної тривоги і тест Філіпса на визначення рівня шкільної тривожності. З тридцяти осіб 13% студентів виявилось із низьким рівнем ситуативної тривожності, 47% – із середнім, 40% – із високим. При досліджуванні рівня особистісної тривожності респондентів із низьким рівнем не виявилось, проте 59% мають середній рівень, а 41% – високий. За результатами дослідження рівня тривожності щодо навчальної діяльності були отримані наступні результати: респондентів з низьким рівнем виявилось 26%, середнім – 53%, високим – 21%.

На основі цього дослідження можна зробити висновок, що у 87% студентів юнацького віку рівень ситуативної та особистісної тривожності знаходиться на рівні середніх та високих значень; рівень тривожності щодо навчальної діяльності знаходиться у межах низьких та середніх значень (47%).

Література:

1. Хорні К. Невротическая личность нашего времени / Карен Хорни. – СПб.: Питер, 2002. – 224 с. – (Серия “Психология классика”).
2. Эриксон Э.Г. Детство и общество / Э.Г.Эриксон. – СПб.: АСТ, 1996. – 592 с.
3. Фромм Э. Искусство любить / Э.Фромм; [пер. с англ. Д.А. Леонтьева]. – СПб.: Азбука классика, 2008. – 224 с.
4. Психология личности: Словник довідник / [За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко]. – Київ: Рута, 2001. – 320 с.
5. Прихожан А.М. Психология тревожности / А.М.Прихожан. – СПб.: Питер, 2007. – 192 с.

УДК 316.346

ВПЛИВ ЗАСОБІВ-МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА РІВЕНЬ АГРЕСИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Кіндратів Т.Б.

Брочковська Ю.Б.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

У сучасному суспільстві гостро постає проблема агресивної поведінки, зокрема серед дітей та підлітків. Щодня через ЗМІ ми отримуємо повідомлення про випадки агресії в навчальних закладах, на вулиці в сімейному оточенні. Агресія дітей та підлітків зумовлюється різними групами факторів: індивідуальними, сімейними, соціальними. Серед соціальних чинників значне місце займають засоби масової інформації, через які транслуються прояви агресії, які безпосередньо впливають на психіку підлітків.

Дослідженню феномену агресивної поведінки – її сутності, причин виникнення, типології – присвячено чимало праць зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких А. Бандура, Л. Берковіц, Г.

Бреслав, Р. Берон, П. Ковальов, Д. Коннор, К. Лебединська, Н. Левітів, Ю. Можгінській, А. Налчаджян, А. Патерсон, М. Райська, А. Реан, Д. Річардсон, Л. Семенов, І. Фурманов, О. Шляхтін та ін.

Поняття „агресивна поведінка” є похідним від слова агресія. У сучасному розумінні агресія (від фр. *agressif* – войовничість; від лат. *aggredior* – нападаю) – це дія, що має на меті заподіяння моральної або фізичної шкоди іншим. Агресивна поведінка – це поведінка, метою якої є нанесення шкоди певному об’єкту або людині. [1, с. 35]. Агресивність тлумачиться як стійка риса особистості, готовність до агресивної поведінки.

А. Бандура, автор теорії соціального научіння, розглядав агресію як наслідок наслідування агресивної поведінки оточуючих. Дитина, спостерігаючи агресивні дії дорослих, повторює їх, проявляє агресію, не усвідомлюючи наслідків такої поведінки. Таким чином, ті сцени насильства, що транслюються через ЗМІ також можуть бути прикладом для наслідування у реальному житті.

ЗМІ транслюють нам агресію у різних формах: випадки з реального життя в телепередачах; агресивні сцени в кінофільмах, повідомлення в пресі. Прикладом жорстокої поведінки є подія в США, коли 14 грудня 2012 р. в початковій школі "Сенді Гук" в місті Ньютаун, штат Коннектикут, 20-річний Адам Ланца розстріляв 26 людей, зокрема 20 дітей. У кожну жертву випускав по три кулі [4]. Це реальна історія, що показує небезпеку агресивності підлітків, можливість її перетворення у форми жорсткого насильства.

Як відомо, ЗМІ здійснюють вплив на свідомість особистості, застосовуючи такі психологічні механізми, як зараження, навіювання, ідентифікацію. Психіка підлітка легше піддається навіюванню, ніж психіка дорослого, тому агресивні патерни поведінки, що демонструються через ЗМІ, повинні підлягати контролю з боку суспільства.

Моніторинг сцен насильства в програмах провідних телеканалів України, проведений Українським центром політичного менеджменту в травні 2004 року, показав такий середньостатистичний інтервал між сценами насильства за добу: на каналі «УТ-1» – сцени насильства з’являються прибіл. кожні 40 хв.; на каналі «1+1», «Інтер» – кожні 15 хв.; «ICTV» - 12 хв., «СТБ» - 9 хв. [2].

Зарубіжні дослідники здійснили аналіз того, який вплив здійснюють сцени насильства на психіку дітей. Базуючись на результатах близько 1000 досліджень сцен насильства упродовж останніх 40 років, Американська академія педіатрії опублікувала чотири найважливіші висновки:

- 1) діти, які переглядають багато насильницьких сцен, сприймають насильство як легітимний спосіб розв’язання конфліктів;
- 2) такий перегляд робить їх беззахиснішими перед насильством у реальному житті;
- 3) чи більше переглядає дитина таких сцен, то більше ймовірності, що вона сама колись стане жертвою насильства;
- 4) якщо підліток віддає перевагу таким передачам, збільшується вірогідність того, що він сам у дорослому віці буде агресивною людиною і навіть може здійснити злочин [3, с. 37].

Отже, ЗМІ безпосередньо впливають на формування агресивності молодих людей, іноді – заохочують її. Оскільки в підлітковому віці психіка ще не є достатньо сформованою, а ЗМІ активно впливають на формування ціннісних орієнтирів, то це стає глобальною проблемою, вирішення якої має здійснюватись на державному рівні. Необхідним є подальше дослідження впливу агресивних повідомлень, насильницьких сцен, що передають ЗМІ, на психіку підлітка, а також впровадження профілактичних засобів для послаблення такого впливу.

Література:

1. Андреев Ю.С. Агресивна поведінка підлітків: сутність, причини та види //Вісник ЛНУ ім.Тараса Шевченка. – 2011. - № 20. – с. 34-42.
2. Богун І.Ю., Рудик Я.М. Вплив засобів масової інформації на формування агресивної поведінки молоді //http://www.nbuv.gov.ua/portal/ soc_gum/nvnpau_ppf /2010_155_2/10biy. pdf.
3. Бугера О. Телевізійна продукція з елементами насильства та агресії: проблема впливу на протиправну поведінку неповнолітніх. //Відновне правосуддя в Україні. – 2007. - № 3. – с. 36-39.
4. Вбивчу агресію підлітків пояснюють браком уваги. // http://gazeta.ua/articles/life/_ vbivchu-agresiyu-pidlitkiv-poyasnyuyut-brakom-uvagi/473346.
5. Майерс Д. Социальная психология. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2007. – 587 с.